

Maria Siemaszkiewicz*

**ZMIANY W REGULACJI ODPOWIEDZIALNOŚCI
ZA JAKOŚĆ RZECZY SPRZEDANEJ
DOTYCZĄCE SPRZEDAŻY MIĘDZY PROFESJONALISTAMI**

Streszczenie

Przedmiotem badań autorki w artykule jest analiza z punktu widzenia obrotu dwustronnie profesjonalnego niedawnej nowelizacji Kodeksu cywilnego wprowadzonej w życie przepisami Ustawy z 30 maja 2014 roku o prawach konsumenta, dokonującej uporządkowania przepisów dotyczących odpowiedzialności za jakość rzeczy sprzedanej. Zintegrowanie przepisów dotyczących rękojmi, bez dokonywania zróżnicowania podmiotowego na obrót profesjonalny i obrót z udziałem konsumenta, uznać należy za wyjątkowo trafne posunięcie polskiego ustawodawcy oraz doskonały przykład tendencji uniwersalistycznych w zakresie regulowania odpowiedzialności sprzedawcy. Niemniej jednak, nowa regulacja prawa konsumenckiego skierowana przede wszystkim na obrót konsumencki w istotny sposób zmieniła regulację rękojmi w stosunkach dwustronnie profesjonalnych. Autorka rozważa następujące zmiany w kodeksowej regulacji rękojmi dotyczące sprzedaży w obrocie dwustronnie profesjonalnym: redefinicję wady fizycznej rzeczy sprzedanej, zmianę uprawnienia kupującego do obniżenia ceny rzeczy

* mgr Maria Siemaszkiewicz, doktorantka w Centrum Badań Problemów Prawnych i Ekonomicznych Komunikacji Elektronicznej na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego; aplikantka radcowska; adres e-mail: maria.siemaszkiewicz@prawo.uni.wroc.pl

sprzedanej przysługującego mu w razie wystąpienia wady oraz zmiany w zakresie terminów obowiązywania rękojmi.

Słowa kluczowe: rękojmia, gwarancja, obrót profesjonalny, nowelizacja Kodeksu cywilnego

Wprowadzenie

Ustawa o prawach konsumenta¹ wprowadziła do polskiego porządku prawnego znaczące zmiany w zakresie obrotu z udziałem konsumenta. Nie był to jednak jedyny cel nowej ustawy, bowiem dokonano w niej ponadto uporządkowania i zintegrowania przepisów dotyczących odpowiedzialności za jakość rzeczy sprzedanej i to niezależnie do tego, czy kupującym jest konsument czy przedsiębiorca (a więc bez dokonywania zróżnicowania podmiotowego). W efekcie ustawodawca polski, wykazując tendencje uniwersalistyczne w zakresie regulowania odpowiedzialności sprzedawcy za wady rzeczy sprzedanej, przez wprowadzenie do polskiego porządku prawnego ustawy o prawach konsumenta przekształcił regulację prawną dotyczącą zarówno obrotu konsumenckiego, jak i obrotu obustronnie profesjonalnego.

Podstawową zmianą wynikającą z ujednoczenia regulacji prawnej dotyczącej odpowiedzialności za jakość rzeczy sprzedanej była nowelizacja Kodeksu cywilnego² w zakresie tak fundamentalnych dla obrotu instytucji prawnych jak rękojmia za wady rzeczy sprzedanej oraz gwarancja jakości. Dotychczas (przed wejściem w życie ustawy o prawach konsumenta) z punktu widzenia przedsiębiorcy w Polsce funkcjonowały dwa podstawowe reżimy odpowiedzialności za jakość rzeczy sprzedanej:

- obrót profesjonalny (*business to business*) odbywał się na podstawie regulacji Kodeksu cywilnego, czyli rękojmi,

¹ Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta, Dz.U. z 2014 r., poz. 827 (dalej „ustawa o prawach konsumenta”).

² Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. z 2014 r., poz. 121 ze zm. (dalej „k.c.” lub „Kodeks cywilny”).

– obrót z udziałem konsumenta (*business to consumer*) – na podstawie ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej³, która regulowała instytucję „niezgodności towaru z umową”.

Od dnia 25 grudnia 2014 roku, tj. od dnia wejścia w życie ustawy o prawach konsumenta, ogólna zasada odpowiedzialności z tytułu rękojmi dla całości obrotu powróciła do Kodeksu cywilnego, co – jak wskazano w uzasadnieniu do projektu ustawy o prawach konsumenta – skutkować będzie „wyrównaniem poziomu ochrony w obszarze, w którym w chwili obecnej sytuacja konsumenta jest w znacznym zakresie mniej korzystna niż sytuacja kupujących przedsiębiorców i osób nie będących konsumentami⁴”.

Należy podkreślić, że umowy zawarte przed 25 grudnia 2014 roku objęte będą regulacją dotychczasową, a dopiero umowy zawarte co najmniej 25 grudnia 2014 roku będą podlegały nowym przepisom. W praktyce oznacza to, że w pierwszych latach obowiązywania nowej ustawy nadal będziemy mieli do czynienia z dwoma reżimami prawnymi dotyczącymi sprzedaży. Warto zauważyć również, że jeżeli do zawarcia umowy doszło przed 25 grudnia 2014 roku, ale do wydania przedmiotu sprzedaży doszło już po tej dacie, zastosowanie znajdą przepisy dotychczasowe, ponieważ prawnie relewantny pozostaje jedynie moment zawarcia umowy⁵.

Przechodząc bezpośrednio do tematyki wpływu nowej regulacji odpowiedzialności za jakość rzeczy sprzedanej na sprzedaż w obrocie dwustronnie profesjonalnym, już na wstępie wskazać należy, że w odniesieniu do umów zawieranych pomiędzy przedsiębiorcami przepisy o rękojmi – tak samo jak dotychczas – mają charakter dyspozytywny, co umożliwia odmienne, umowne uregulowanie odpowiedzialności sprzedawcy za jakość rzeczy sprzedanej⁶. Gdyby jednak przedsiębiorca nie zdecydował się na modyfikację lub nawet wyłączenie odpowiedzialności z tytułu rękojmi na podstawie art. 558 k.c., pozostaje mu

³ Ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego, Dz.U. nr 141, poz. 1176 ze zm. (dalej „ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej”).

⁴ Uzasadnienie projektu ustawy o prawach konsumenta, druk sejmowy nr 2076, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej VII kadencji, s. 9.

⁵ M. Jagielska, *Nowelizacja przepisów o odpowiedzialności za wady fizyczne rzeczy*, w: *Ustawa o prawach konsumenta*, red. D. Karczewska, M. Namysłowska, T. Skoczny, Warszawa 2015, s. 277.

⁶ Zob. przepis art. 558 § 1 zdanie pierwsze k.c.

znowelizowane ustawą o prawach konsumenta brzmienie przepisów Kodeksu cywilnego.

Wprowadzenie jednolitej zasady odpowiedzialności sprzedawcy za jakość rzeczy sprzedanej z punktu widzenia obrotu dwustronnie profesjonalnego poskutkowało m.in.: zredefiniowaniem pojęcia „wady fizycznej” rzeczy sprzedanej, zmianą uprawnień do obniżenia ceny przysługującego kupującemu w przypadku istnienia wady rzeczy sprzedanej, a także wydłużeniem oraz przebudową sposobu liczenia terminów obowiązywania rękojmi.

Redefinicja pojęcia wady fizycznej

Odnosząc się do pierwszej ze wskazanych zmian, należy stwierdzić, że w wyniku nowelizacji wprowadzono nową, szerszą niż poprzednio definicję pojęcia wady fizycznej rzeczy. W aktualnym ujęciu Kodeksu cywilnego wada fizyczna polega na niezgodności rzeczy sprzedanej z umową. Definicja wady fizycznej uwzględnia więc terminologię przyjętą w poprzednio obowiązującej ustawie o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej, która posługiwała się terminem „niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową” (zob. przepis art. 4 i n. ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej)⁷. Zgodnie z brzmieniem nowo dodanego art. 556¹ k.c. wada fizyczna rzeczy sprzedanej polega na jej niezgodności z umową. W szczególności rzecz sprzedana jest niezgodna z umową, jeżeli:

- nie ma właściwości, które rzecz tego rodzaju powinna mieć ze względu na cel w umowie oznaczony albo wynikający z okoliczności lub przeznaczenia,
- nie ma właściwości, o których istnieniu sprzedawca zapewnił kupującego, w tym przedstawiając próbkę lub wzór,
- nie nadaje się do celu, o którym kupujący poinformował sprzedawcę przy zawarciu umowy, a sprzedawca nie zgłosił zastrzeżenia co do takiego jej przeznaczenia,
- została kupującemu wydana w stanie niezupełnym.

⁷ Instytucja niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową wzorowana jest na regulacji Konwencji Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów z 11 kwietnia 1980 r. (Dz.U. z 1997 r., nr 45, poz. 286) oraz wcześniejszych koncepcjach anglosaskich, J. Widło, *Rękojmia za wady fizycznej w świetle nowelizacji Kodeksu cywilnego*, „Monitor Prawniczy” 2015, nr 4, s. 178.

Co więcej, zgodnie z nowym brzmieniem art. 556¹ § 3 k.c. rzecz sprzedana ma wadę fizyczną także w razie nieprawidłowego jej zamontowania i uruchomienia, jeżeli czynności te zostały wykonane przez sprzedawcę lub osobę trzecią, za którą sprzedawca ponosi odpowiedzialność, albo przez kupującego, który postąpił według instrukcji otrzymanej od sprzedawcy.

Nowa definicja wady fizycznej stanowi połączenie dotychczasowej kodeksowej regulacji wady fizycznej rzeczy sprzedanej oraz pojęcia „niezgodności towaru z umową”, funkcjonującego na podstawie ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej⁸. W efekcie, w wyniku nowelizacji Kodeksu cywilnego z punktu widzenia obrotu dwustronnie profesjonalnego poszerzeniu uległ katalog przypadków, w których rzecz sprzedana może zostać uznana za wadliwą. Należy wziąć pod uwagę również to, że przepis art. 556¹ k.c., posługując się sformułowaniem „w szczególności”, przesądził, że przypadki niezgodności rzeczy sprzedanej z umową wskazane są jedynie przykładowo, nie stanowią zamkniętego katalogu okoliczności, które skutkować będą uznaniem rzeczy sprzedanej za niezgodną z umową (do tej pory katalog wad rzeczy sprzedanej był katalogiem zamkniętym). Możliwe więc będzie wyodrębnienie kategorii tzw. wad nienazwanych⁹, które z punktu widzenia działalności sprzedawcy zarówno w obrocie dwu-, jak i jednostronnie profesjonalnym trudno będzie przewidzieć.

Ustawodawca nadał ponadto walor prawny wyobrażeniu kupującego o kupowanej rzeczy. Sprzedawca w obrocie dwustronnie profesjonalnym w wyniku dokonanej nowelizacji Kodeksu cywilnego jest obecnie odpowiedzialny wobec kupującego za to, że kupujący profesjonalista nie otrzyma w wyniku wykonania umowy sprzedaży tego, co wyobrażał sobie otrzymać¹⁰. Ochroną prawną objęto więc uzasadnione przekonanie kupującego, że zakupiona rzecz stanowi ekwiwalent zapłaconej za nią ceny¹¹. W sytuacji, w której rzecz nie będzie nadawała się do celu, o którym kupujący poinformował sprzedawcę przy zawarciu umowy, a sprzedawca nie zgłosił zastrzeżenia co do takiego jej przeznaczenia (jest to

⁸ Negatywnie o wprowadzonej zmianie definicji wady wypowiada się W.J. Katner, *Wstępne uwagi na temat nowych przepisów o ochronie praw konsumenta w zakresie rękojmi i gwarancji przy sprzedaży*, w: red. D. Karczewska, M. Namysłowska, T. Skoczny, dz. cyt., s. 269–270.

⁹ M. Tulibacka, w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, el./Legalis 2015, komentarz do art. 556¹, teza 10.

¹⁰ Z. Gawlik, w: *Kodeks cywilny. Komentarz LEX*, red. A. Kidyba, Warszawa 2014, s. 105.

¹¹ A. Brzozowski, w: *Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz do art. 450–1088*, red. K. Pietrzykowski, el./Legalis 2015, komentarz do art. 556¹ k.c., teza 7.

okoliczność, której nie przewidywała poprzednio obowiązująca kodeksowa regulacja rękami za wady fizyczne rzeczy sprzedanej), nastąpi przeniesienie ciężaru odpowiedzialności za nieprzydatność rzeczy do wskazanego przez kupującego użytku z kupującego na sprzedawcę. Dotychczas sprzedawca w obrocie profesjonalnym nie ponosił odpowiedzialności wobec kupującego w razie zignorowania uzyskanych od kupującego wiadomości dotyczących celu, jakiemu nabywana rzecz ma służyć, a nie złożył wyraźnego zapewnienia, że nabywana rzecz będzie do tego celu przydatna. Obecnie, ze względu na brzmienie art. 556¹ § 1 pkt 3 k.c., sprzedawca powinien aktywnie reagować na tego typu uwagi klienta, gdyż inaczej może narazić się na zarzut, że sprzedany towar jest niezgodny z umową. Jedynym sposobem na uniknięcie odpowiedzialności przez sprzedawcę jest wyraźne zgłoszenie zastrzeżenia co do przeznaczenia rzeczy, o którym informował kupujący. Obecnie milczenie sprzedawcy uznaje się bowiem za przyznanie, że rzecz nadaje się do umówionego użytku¹². Należy jednak wspomnieć o tym, że ciężar dowodu udowodnienia okoliczności poinformowania sprzedawcy o swoich oczekiwaniach, względem rzeczy sprzedawanej, spoczywa na kupującym¹³.

Kolejną (nową z punktu widzenia obrotu dwustronnie profesjonalnego) przesłanką uznania wadliwości rzeczy sprzedanej jest jej nieprawidłowy montaż lub uruchomienie, nawet jeśli czynności te wykonuje samodzielnie kupujący (w literaturze przedmiotu taka postać wady określana jest jako „klauzula montażowa” lub „klauzula IKEA”¹⁴). Za równoważny z wadą rzeczy uznano więc przypadek wadliwego montażu lub uruchomienia, które stanowią część umowy sprzedaży. Sprzedawca będzie mógł uwolnić się od odpowiedzialności tylko wówczas, gdy udowodni, że kupujący przy montażu lub uruchomieniu rzeczy sprzedanej postępował niezgodnie z instrukcją. Z powyższego wynika, że to na sprzedawcy będzie spoczywał obowiązek udowodnienia, że kupujący zachował się niezgodnie z dostarczoną mu instrukcją. Ocena stopnia wadliwości zależeć zaś będzie również od treści instrukcji otrzymanej przez kupującego od sprzedawcy¹⁵. Omawiana postać wady wzorowana jest oczywiście na nieobowiązującej już regulacji ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej, a precyzyjniej – jest dokładną kalką art. 6 wspomnianej ustawy. W wyniku

¹² M. Tulibacka, w: red. K. Osajda, dz. cyt., komentarz do art. 556¹, teza 19.

¹³ Z. Gawlik, w: red. A. Kidyba, dz. cyt., s. 108.

¹⁴ J. Jezioro, w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, el./Legalis 2014, komentarz do art. 556¹, rozdział VII, teza 1.

¹⁵ Z. Gawlik, w: red. A. Kidyba, dz. cyt., s. 113.

dokonanej nowelizacji niezwykle istotne dla sprzedawcy (producenta) stało się więc na tyle precyzyjne formułowanie wszelkich wskazówek odnośnie do montażu lub sposobu uruchomienia rzeczy (nawet jeżeli kupującym jest profesjonalista), by nie narazić się wystąpieniu przez kupującego z roszczeniami z tytułu rękojmi.

Modyfikacja uprawnienia do obniżenia ceny

Drugą zmianą dla obrotu dwustronnie profesjonalnego, wymuszoną wejściem w życie ustawy o prawach konsumenta, jest częściowa modyfikacja uprawnień przysługujących kupującemu w przypadku istnienia wady rzeczy sprzedanej. Do tej pory jednym z uprawnień kupującego w razie wystąpienia wady fizycznej rzeczy sprzedanej było prawo żądania obniżenia ceny. Ustawa o prawach konsumenta znacząco zmodyfikowała to uprawnienie, wprowadzając zamiast dotychczasowego roszczenia o obniżenie ceny – prawo kupującego do jednostronnego dokonania takiego obniżenia przez wskazanie konkretnej kwoty, o którą cena ulega obniżeniu. Kwota ta – na mocy art. 560 § 3 k.c. – powinna pozostawać w takiej proporcji do ceny wynikającej z umowy, w jakiej wartość rzeczy z wadą pozostaje do wartości rzeczy bez wady. Chodzi tutaj o proste działanie arytmetyczne – wskazanie różnicy między zapłaconą ceną a realną wartością rzeczy z wadą. W praktyce jednak obniżenie ceny – z uwagi na swoją uznawalność i subiektywny charakter – może okazać się problematyczne.

Zgodnie z dotychczasowym brzmieniem art. 560 § 1 k.c. jeżeli rzecz sprzedana miała wady, kupujący mógł żądać obniżenia ceny. Zgodnie zaś ze znowelizowanym brzmieniem art. 560 § 1 k.c., „jeżeli rzecz sprzedana ma wadę, kupujący może złożyć oświadczenie o obniżeniu ceny”. Tym samym kupujący, chcąc przywrócić pełną ekwiwalentność świadczeń, zyskał silniejszy niż dotychczas środek prawny w postaci prawa kształtującego¹⁶, tj. możliwości złożenia oświadczenia woli o obniżeniu ceny. Takie jednostronne działanie kupującego, dokonane w przypadku wykrycia wady rzeczy sprzedanej, skutecznie modyfikuje treść zawartej umowy sprzedaży, także w wypadku braku akceptacji sprzedawcy.

¹⁶ Tak: J. Jezioro, w: red. E. Gniewek, P. Machnikowski, dz. cyt., komentarz do art. 560, rozdz. I, teza 6; A. Brzozowski, w: red. K. Pietrzykowski, dz. cyt., komentarz do art. 560 k.c., teza 7; odmiennie (aczkolwiek niesłusznie) J. Widło, *Rękojmia za wady fizycznej...*, s. 181–182, który wskazuje, że oświadczenie kupującego o obniżeniu ceny jest jedynie „swoistą «ofertą»” składaną sprzedawcy i nie stanowi ono prawa kształtującego.

Na podstawie dotychczasowej regulacji rękojmi kupujący przy braku zgody sprzedawcy na obniżenie ceny zmuszony był domagać się od sądu wydania orzeczenia zastępującego oświadczenie woli sprzedawcy na podstawie art. 64 k.c. w związku z art. 1047 Kodeksu postępowania cywilnego¹⁷ lub – ewentualnie – podnosić stosowny zarzut w procesie o zapłatę ceny¹⁸. Obecnie sytuacja kupującego uległa znacznemu uproszczeniu, co wyraźnie umocniło jego pozycję względem sprzedawcy. W razie jednak wywiązania się między stronami umowy sprzedaży sporu co do skali obniżenia ceny, nadal może być niezbędny udział sądu, który w przypadku, gdy kupujący zapłacił całość ceny, a rzecz okazała się wadliwa, w procesie o zapłatę wytoczonym przeciwko sprzedawcy zasądzi na rzecz kupującego kwotę stanowiącą różnicę pomiędzy zapłaconą przez niego ceną a wartością rzeczy z uwzględnieniem istniejących wad. W wypadku zaś nieuiszczenia w ogóle ceny przez kupującego, sąd w procesie o zapłatę wytoczonym przez sprzedawcę, powinien nakazać kupującemu zapłatę takiej części ceny na rzecz sprzedawcy, która odpowiada wartości rzeczy z wadą¹⁹. Jeżeli zaś sprzedawca nie wytoczy powództwa o zapłatę ceny rzeczy sprzedanej, ale nie zgadza się z oświadczeniem kupującego o obniżeniu ceny, kupujący może zwrócić się do sądu o ustalenie wysokości obniżonej ceny na podstawie art. 189 k.p.c.²⁰

Terminy obowiązywania rękojmi

Trzecią zmianą wprowadzoną do kodeksowej regulacji odpowiedzialności sprzedawcy za jakość rzeczy sprzedanej, istotną z punktu widzenia obrotu dwustronnie profesjonalnego, jest wydłużenie oraz przebudowa sposobu liczenia terminów obowiązywania rękojmi. Zgodnie ze znowelizowanym brzmieniem art. 568 § 1 k.c. „sprzedawca odpowiada z tytułu rękojmi, jeżeli wada fizyczna zostanie stwierdzona przed upływem dwóch lat, a gdy chodzi o wady

¹⁷ Ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. z 2014 r., poz. 101 ze zm. (dalej „k.p.c.”).

¹⁸ *Ustawa o prawach konsumenta. Kodeks cywilny (wyciąg). Komentarz*, red. B. Kaczmarek-Templin, P. Stec, D. Szostek, el./Legalis 2014, komentarz do art. 560, rozdz. II, teza 3.

¹⁹ Z. Gawlik, w: red. A. Kidyba, dz. cyt., s. 137.

²⁰ K. Haładyj, M. Tulibacka, w: red. K. Osajda, dz. cyt., komentarz do art. 550, teza 12.2.

nieruchomości – przed upływem pięciu lat od dnia wydania rzeczy kupującemu²¹. Terminy zawite do stwierdzenia wad fizycznych rzeczy zostały więc wydłużone (w porównaniu z poprzednio obowiązującą regulacją prawną) z trzech do pięciu lat w przypadku nieruchomości oraz z roku do dwóch lat w przypadku pozostałych rzeczy. Co ważne, dotychczasowe przepisy przewidywały odpowiedzialność do trzech lat za wady budynku, a obecnie odpowiedzialność sprzedawcy (rozszerzona do pięciu lat) dotyczy wszelkiego rodzaju nieruchomości – gruntowych, budynkowych i lokalowych²².

Pierwotnie termin dwuletni na wykonanie uprawnień kupującego wprowadzony został do polskiej regulacji dotyczącej odpowiedzialności sprzedawcy za jakość rzeczy sprzedanej przepisem art. 10 ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej. Widać więc, że omawiane przedłużenie terminu obowiązywania rękojmi stanowi kolejny przykład przeniesienia regulacji sprzedaży konsumenckiej do obrotu dwustronnie profesjonalnego. Co istotne, po wejściu w życie nowelizacji, z uwagi na zmianę brzmienia art. 568 k.c. dla zachowania roszczeń z rękojmi wystarczające jest jedynie stwierdzenie wady przed upływem wskazanych powyżej terminów, bez konieczności wniesienia powództwa do sądu, jak było dotychczas. Prawnie relewantny, w kontekście odpowiedzialności sprzedawcy z tytułu rękojmi, jest więc tutaj jedynie moment stwierdzenia wady.

Zgodnie z brzmieniem art. 568 § 2 k.c., roszczenie o usunięcie wady lub wymianę rzeczy sprzedanej na wolną od wad przedawnia się z upływem roku, licząc od dnia stwierdzenia wady. Na podstawie art. 568 § 3 k.c. natomiast, w tym samym terminie kupujący może złożyć oświadczenie o odstąpieniu od umowy albo o obniżeniu ceny z powodu wady rzeczy sprzedanej. Jeżeli zaś kupujący nie zdecydował się na wykorzystanie powyższych uprawnień, ponieważ najpierw zażądał wymiany rzeczy lub usunięcia wady, to wówczas – zgodnie z brzmieniem art. 568 § 3 zdanie drugie k.c. – termin na złożenie oświadczenia o odstąpieniu

²¹ Przepis ten stanowi wynik implementacji do polskiego porządku prawnego art. 5 ust. 1 dyrektywy 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji (Dz. Urz. UE seria L, nr 171, s. 12) stanowiącego, że sprzedawca ponosi odpowiedzialność, gdy brak zgodności towarów z umową uwidoczni się w ciągu 2 lat od daty dostawy towarów. Wskazana dyrektywa miała jednak za zadanie przyczynić się do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony konsumentów (zob. pkt 1 preambuły do dyrektywy), w efekcie zaś znajduje ona obecnie w Polsce zastosowanie do obrotu dwustronnie profesjonalnego.

²² J. Jezioro, w: red. E. Gniewek, P. Machnikowski, dz. cyt., komentarz do art. 568, rozdz. II, teza 2.

od umowy lub obniżeniu ceny rozpocznie swój bieg dopiero od dnia, w którym bezskutecznie upływie termin na zadośćuczynienie przez sprzedawcę tym roszczeniom. Po upływie powyższych terminów, wskazane uprawnienia wygasają, zaś roszczenia ulegają przedawnieniu.

Należy podkreślić, że zgodnie z brzmieniem art. 561 § 2 k.c. sprzedawca jest obowiązany wymienić rzecz wadliwą na wolną od wad lub usunąć wadę w rozsądnym czasie bez nadmiernych niedogodności dla kupującego. Przepis ten stanowi swoiste *superfluum* art. 560 § 1 zdanie pierwsze k.c. stanowiącym „chyba że sprzedawca niezwłocznie i bez nadmiernych niedogodności dla kupującego wymieni rzecz wadliwą na wolną od wad albo wadę usunie”. Do obowiązku niezwłocznego działania, który obciążał sprzedawcę także w poprzednim stanie prawnym, dodano również wymóg działania bez nadmiernych niedogodności dla kupującego, co stanowi przejście uregulowania występującego dotychczas tylko w obrocie z udziałem konsumenta na podstawie art. 8 ust. 4 ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej.

Z powyższego wynika, że w przypadku wykrycia przez kupującego wady rzeczy zakupionej na samym końcu dwu- lub pięcioletniego okresu trwania rękojmi, kupujący nie musi spieszyć się ze złożeniem powództwa jeszcze przed jego upływem. Wystarczające będzie jedynie niezwłoczne zawiadomienie sprzedawcy o wadzie tak, by wydłużyć o rok czas na podjęcie decyzji o ewentualnym postępowaniu sądowym, gdyby sprzedawca odmówił zadośćuczynieniu zgłoszonym żądaniom. Zawiadomienie o wadzie zapobiega więc utracie uprawnień przez kupującego.

Wskazać również należy, że gdy kupujący wystąpi na drogę sądową z którymkolwiek z roszczeń z tytułu rękojmi (lub też zdecyduje się na postępowanie przed sądem polubownym lub postępowanie mediacyjne), termin na skorzystanie z innych roszczeń ulegnie zawieszeniu aż do czasu prawomocnego zakończenia postępowania (a w przypadku mediacji – do dnia odmowy przez sąd zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem lub bezskutecznego zakończenia mediacji)²³. Może bowiem zdarzyć się tak, że kupujący złoży oświadczenie o odstąpieniu od umowy i będzie dochodził zwrotu całości ceny, zaś sąd uzna, że wady nie były istotne i oddali powództwo w całości, gdyż w przypadku takich wad kupującemu nie przysługuje prawo odstąpienia. Wówczas kupujący będzie

²³ Zob. art. 568 § 4 oraz § 5 k.c.

mógł skorzystać z innych uprawnień, na przykład złożyć oświadczenie o obniżeniu ceny, nawet po upływie wskazanych w kodeksie terminów.

Zmiany w zakresie gwarancji jakości

Ustawa o prawach konsumenta wprowadziła jeszcze jedną zmianę, wpływającą na sprzedaż w stosunkach dwustronnie profesjonalnych. Od 25 grudnia 2014 roku mianowicie udzielenie gwarancji jakości – drugiego obok rękojmi za wady reżimu odpowiedzialności za niewłaściwą jakość rzeczy – nastąpi przez każde oświadczenie sprzedawcy, nawet takie, które zamieszczono jedynie w reklamie produktu (zob. art. 577 § 1 zdanie drugie k.c.)²⁴. Oznacza to, że nawet jednozdaniowe oświadczenie sprzedawcy lub producenta informujące o istnieniu gwarancji na dany produkt, będzie wiążące również w ramach obrotu dwustronnie profesjonalnego. Tym samym, pochopne formułowanie haseł reklamowych dotyczących gwarancji może okazać się niebezpieczne, bowiem niefortunny slogan może stanowić wiążące oświadczenie o udzieleniu gwarancji lub takie określenie jej zakresu, które będzie szersze niż w pierwotnym zamierzeniu przedsiębiorcy. Dodatkowo wydłużeniu uległ termin obowiązywania gwarancji z roku do dwóch lat. Okres ten może jednak zostać skrócony lub wydłużony poprzez wyraźne oświadczenie gwaranta.

Podsumowanie

Wejście w życie ustawy o prawach konsumenta dokonało kilku znaczących zmian w zakresie regulacji rękojmi w stosunkach obustronnie profesjonalnych. W uzasadnieniu projektu ustawy o prawach konsumenta wskazuje się, że „jeśli chodzi o przedsiębiorców, ujednoclenie przepisów dotyczących odpowiedzialności za jakość sprzedanej rzeczy ułatwi prowadzenie działalności²⁵”. Trudno odmówić prawdziwości takiemu stwierdzeniu, ale tylko pod warunkiem, że

²⁴ Regulacja prawna dotycząca udzielenia gwarancji jakości także poprzez reklamę stanowi kolejny przykład przeniesienia regulacji dotyczącej obrotu konsumenckiego na obrót profesjonalny. O możliwości umieszczenia oświadczenia o udzieleniu gwarancji jakości w reklamie stanowią bowiem: nieobowiązujący już przepis art. 13 ust. 1 ustawy o szczególnych warunkach ustawy konsumenckiej oraz przepis art. 6 ust. 1 dyrektywy 1999/44/WE, mające dotychczas zastosowanie jedynie do umów zawieranych z konsumentem.

²⁵ *Uzasadnienie projektu ustawy...*, s. 9.

mowa w nim o relacjach przedsiębiorca–konsument, a nie o obrocie dwustronnie profesjonalnym. Wprowadzenie jednolitej regulacji odpowiedzialności sprzedawcy za jakość rzeczy sprzedanej opartej na koncepcji wady niewątpliwie ułatwiło prowadzenie działalności w zakresie sprzedaży, ponieważ przedsiębiorca nie musi już sięgać po aż dwie regulacje dotyczące jego odpowiedzialności za rzecz sprzedaną. Należy jednak podkreślić, że wejście w życie ustawy o prawach konsumenta spowodowało zmianę dotychczasowej sytuacji przedsiębiorcy także w jego relacjach z profesjonalistami, wobec których jako sprzedawca odpowiada on za dalej idące niż dotychczas wady rzeczy sprzedanej.

Większość dokonanych przez ustawodawcę zmian wyniknęła z wprowadzenia do Kodeksu cywilnego regulacji zaczerpniętych z ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej. W efekcie ustawodawca, decydując się na uchwalenie ustawy o prawach konsumenta, dokonał przekształcenia dotychczasowej surowej regulacji prawnej dotyczącej rękojmi w obrocie dwustronnie profesjonalnym (obwarowanej krótkimi terminami zawitymi powodującymi wygaśnięcie praw kupującego, uzupełnionej koniecznością dokonywania aktów staranności przez kupującego) w kierunku regulacji złagodzonej z punktu widzenia wymogów stawianych kupującemu. Jest to o tyle istotne, że rękojmia jest typem odpowiedzialności o charakterze obiektywnym (niezależnym od winy sprzedawcy) powstającym z mocy samego prawa. Ustawodawca wzmocnił więc sytuację kupującego profesjonalisty kosztem profesjonalnego sprzedawcy, mimo że są to podmioty równoważne i żaden z nich nie zasługuje na szczególne uprzywilejowanie (jak w przypadku konsumenta). Może to więc skutkować zwiększeniem kosztów transakcyjnych, a także poszerzeniem ryzyka prawnego i ekonomicznego prowadzonej działalności gospodarczej²⁶. Wydaje się, że wpływu wejścia w życie ustawy o prawach konsumenta na obrót dwustronnie profesjonalny nie zauważył również sam projektodawca, ponieważ w uzasadnieniu projektu ustawy o prawach konsumenta nie wymienił wśród podmiotów, na które oddziałuje projektowana regulacja, przedsiębiorców występujących w obrocie profesjonalnym²⁷.

²⁶ Problem ten częściowo łagodzić może nowo wprowadzone roszczenie sprzedawcy w związku z wadliwością rzeczy sprzedanej o charakterze regresowym, zob. J. Widło, *Rękojmia za wady fizycznej...*, art. 576¹–576⁴ k.c., s. 185.

²⁷ Zob. *Uzasadnienie projektu ustawy...*, s. 12.

Literatura

- Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, el./Legalis 2014.
- Kodeks cywilny. Komentarz LEX*, red. A. Kidyba, Warszawa 2014.
- Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, el./Legalis 2015.
- Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz do art. 450–1088*, red. K. Pietrzykowski, el./Legalis 2015.
- Ustawa o prawach konsumenta. Kodeks cywilny (wyciąg). Komentarz*, red. B. Kaczmarek-Templin, P. Stec, D. Szostek, el./Legalis 2014.
- Ustawa o prawach konsumenta*, red. D. Karczewska, M. Namysłowska, T. Skoczny, Warszawa 2015.
- Widło J., *Rękojmia za wady fizycznej w świetle nowelizacji Kodeksu cywilnego*, „Monitor Prawniczy” 2015, nr 4.

Wykaz aktów prawnych

- Dyrektywa 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji, Dz. Urz. UE seria L, nr 171, s. 12.
- Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów z dnia 11 kwietnia 1980 r., Dz.U. z 1997 r., nr 45, poz. 286.
- Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta, Dz.U. z 2014 r., poz. 827.
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. z 2014 r., poz. 121 ze zm.
- Ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego, Dz.U. nr 141, poz. 1176 ze zm.
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. z 2014 r., poz. 101 ze zm.

AMENDMENTS TO WARRANTY REGULATION IN ‘BUSINESS TO BUSINESS’ TRADE

Summary

Entering into force of the Act on Consumer Rights has made several significant changes in the warranty regulation for the ‘business to business’ trade. The draft law on consumer rights provides that *‘with regard to entrepreneurs, the rearrangement of*

warranty for physical defects provisions shall ease pursuing economic activity'. It is true in case of the 'business to consumer' trade, but not in the 'business to business' trade. On one hand, making the seller's liability unitary should facilitate pursuing economic activity due to the fact that now the seller is not obliged to apply two warranty regulations: one for trading partners, and one for consumers. On the other hand, the seller's liability for physical defects in the 'business to business' trade has been extended by the redefinition of 'physical defects'.

Most of the aforementioned Civil Code amendments were copied from the Act on Special Terms on Consumer Sales. As a result, the strict seller's liability (foreseeing short deadlines and buyer's notification about the physical defects) was transformed into to a permissive liability which is favourable for buyers. It should be pointed out that by the warranty regulation the seller is liable to the buyer in any capacity, a fault notwithstanding. Consequently, a buying entrepreneur's situation is now significantly better than a selling entrepreneur's situation even though these two parties have an equivalent legal status and none on them should be granted preference (like in consumers regulation). Thus, the amendments may result in increased transaction costs and an augmentation of legal, economic and business risk. It seems that this kind of effects were not foreseen by the Polish legislator because in the draft law on consumer rights entrepreneurs functioning in the 'business to business' trade are not enumerated among the entities that may be affected by the planned regulation.

Keywords: warranty, 'business to business' trade, Civil Code amendment